

Utrikesutskottet

Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag — nuläge och utvecklingsbehov

Till revisionsutskottet

INLEDNING

Remiss

Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag — nuläge och utvecklingsbehov (EÄ 48/2019 rd): Ärendet har lämnats till utrikesutskottet för utlåtande i ärendet: Utfallet för konsekvensbedömningar i författningsförslag - nuläge och utvecklingsbehov (EÄ 48/2019 rd, eventuellt utlåtande). Utlåtandet ska lämnas till revisionsutskottet. Tidsfrist: 12.03.2021.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Maria Guseff, utrikesministeriet
- ambassadråd Lauri Hirvonen, utrikesministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I december 2020 remitterade revisionsutskottet en utredning om utfallet av konsekvensbedömningar i författningsförslag, nuläge och utvecklingsbehov till fackutskotten för eventuella åtgärder (Riksdagens revisionsutskotts publikation 1/2020, publikationen innehåller ett avsnitt om utvecklingsrekommendationer på svenska). Revisionsutskottet bad (EÄ 48/2019 rd) utskotten utifrån deras eget arbete bedöma om det allmänt taget har gjorts konsekvensbedömningar och om konsekvensbedömningarna i regeringens propositioner ger ett tillräckligt faktaunderlag för beslutsfattandet. Revisionsutskottet bad också utskotten bedöma huruvida efterhandsbedömningarna är tillräckliga när det utifrån utskottets betänkande har krävts att regeringen ska följa upp konsekvenserna och rapportera om dem till riksdagen.

Utrikesutskottet har vid behandlingen av ärendet i huvudsak granskat utrikesministeriets roll i lagberedningen. Lagberedningen vid utrikesministeriet är rätt blygsam. Den traditionella lagberedningen kan grupperas grovt enligt följande: lagen om utrikesförvaltningen, lagen om konsulära tjänster, lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning, lagen om militär

Utlåtande UtUU 1/2021 rd

krishantering, lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd och den lagstiftning som berör sanktioner.

De propositioner som utrikesministeriet berett gäller nästan uteslutande internationella konventioner och ikraftsättandet av dem. Utskottet konstaterar som allmän uppfattning att det har fått en tillräcklig kunskapsbas till stöd för beslutsfattandet i fråga om dem. Utskottet tillägger dock att ikraftsättandet av internationella avtal ofta är förenat med tidsfrister som ingår i avtalsbestämmelserna och inom vilka staterna ska få avtalen i kraft. Detta framhäver enligt utskottet betydelsen av att riksdagen informeras fullt ut under förhandlingsprocessen för att undvika överraskningar i slutskedet.

Utrikesutskottet konstaterar att vissa internationella avtal utgör en väsentlig del av den periodiska rapporteringen om genomförandet av avtalen. Rapporter om internationella människorättskonventioner lämnas exempelvis regelbundet till övervakningsorganen. Av detta utgör konsekvensbedömningen en väsentlig del.

När det gäller rekommendationerna i den aktuella utredningen anser de sakkunniga som utrikesutskottet hört att det är viktigt att uppdatera anvisningarna för konsekvensbedömning. Utskottet delar denna uppfattning och fäster vikt vid målet i den aktuella utredningen att bedömningen av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna bör stärkas.

En växande lista över olika sektors behov av konsekvensbedömning kan leda till en situation där konsekvensbedömningarna ger motstridiga resultat och lagstiftarens arbete försvåras. Utrikesutskottet anser det vara viktigt att revisionsutskottet överväger lösningsmodeller för hur konsekvensbedömningar och mål som eventuellt strider mot varandra bäst ska kunna samordnas utan att öka den administrativa bördan i onödan.

En av utvecklingsrekommendationerna i utredningen gällde utvecklingen av informationshanteringen och kompetensen i konsekvensbedömningen. Det här behövs, menar utrikesutskottet. Utrikesministeriets särdrag är rotation bland tjänstemän med allmänna uppgifter, vilket leder till stor omsättning bland de beredande tjänstemännen. Utskottet anser att detta framhäver behovet av ministeriets rättstjänst och att den tillförsäkras tillräckliga resurser för att kompetensen ska bevaras och upprätthållas. Utskottet tillägger att det vid utfrågningen av sakkunniga också betonades vikten av att stärka justitieministeriets rådgivande roll, redan i det skede då propositionen bereds, före remissbehandlingen.

Utrikesutskottet behandlade också frågan om utveckling av verksamheten vid rådet för bedömning av lagstiftningen. De sakkunniga som utskottet hört understödde detta, men påminde samtidigt om särdragen i ikraftsättandet av internationella avtal. Lagberedningen om sättande i kraft av dessa avtal är bunden till det internationella ikraftträdandet av avtalen. En eventuell förlängning av beredningsprocessen till exempel på grund av att bedömningsrådet återremitterar ärendet till fortsatt beredning kan leda till att avtalen inte sätts i kraft inom de tidsfrister som anges i avtalsbestämmelserna.

Utlåtande UtUU 1/2021 rd

Utrikesutskottet vill fästa revisionsutskottets uppmärksamhet vid Finlands beskickningsnätverk, som arbetar inom hela statsförvaltningen. Enligt utskottet kan beskickningsnätet betraktas som ett bra verktyg när man överväger metoder för att utveckla den internationella jämförelsen som en del av utvecklingen av lagstiftningen. Via beskickningsnätet kan man få viktig information om lagstiftningen i Finlands jämförelseländer och utvecklingen av den.

Slutligen vill utrikesutskottet som ett ärende utanför den egentliga lagberedningen också lyfta fram de ärenden som behandlas i riksdagen genom redogörelseförfarandet och de konsekvensbedömningar och utvecklingsbehov som eventuellt hänför sig till dem. Utskottet behandlar regelbundet i enlighet med lagen om militär krishantering (211/2006) Finlands militära deltagande i krishantering liksom också frågor som gäller civil krishantering. Utskottet betonar behovet av att utveckla konsekvensbedömningarna av deltagandet i krishantering. Utskottet anser det vara viktigt att man i fortsättningen regelbundet bedömer vilka konsekvenser deltagandet i insatsen har för en hållbar lösning av krisen i fråga och för uppnåendet av de mål som uppställts för insatsen. Centrala aspekter är dessutom bland annat konsekvenserna för den nationella försvarsförmågan, skillnaderna mellan verksamheten i Finland och i jämförelseländerna, eventuella utmaningar relaterade till verksamhetskulturer samt de sammanlagda konsekvenserna av olika former av bistånd i mällandet för dess totala utveckling. Dessutom är det viktigt att genom Finlands erfarenhet av deltagande bättre än för närvarande bedöma olika organisationers (t.ex. FN) krishanteringsverksamhet och dess utveckling.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Utrikesutskottet föreslår

att revisionsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande UtUU 1/2021 rd

Helsingfors 11.3.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mika Niikko saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Paavo Arhinmäki vänst
medlem Eva Biaudet sv
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Petteri Orpo saml
medlem Tom Packalén saf
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Mikko Savola cent
medlem Ville Tavio saf
ersättare Jouni Ovaska cent
ersättare Sakari Puisto saf
ersättare Hussein al-Tae sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Laurmaa.